

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-74-80>

 <https://orcid.org/0000-0002-8891-8662>

ВОРОНА Валентин Володимирович

доктор філософії, старший викладач – начальник фізичної підготовки і спорту
кафедри загальновійськових дисциплін,
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»
e-mail: Crowvalentin@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-007-2720-1821>

БОБЧИНЕЦЬ Олексій Олексійович

начальник навчального курсу,
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»
e-mail: aleksejbobcinec@gmail.com

УДК 378.018.8.011.3-051:796(045)

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розглянуто перспективи реалізації системних змін у підготовці майбутніх учителів фізичної культури в умовах динамічного інформаційно-освітнього середовища.

Наголошено на важливому значенні формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури в умовах європейського освітнього простору, що відкриває нові можливості не тільки для здобуття освіти, а й для розвитку європейського ринку праці. Здійснено наукове обґрунтування поняття «професійна мобільність».

Висвітлено основні аспекти формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури, акцентовано на впровадженні в освітній процес нових інноваційних стратегій, підходів та технологій, що сприяють формуванню професійної мобільності майбутніх фахівців.

Акцентовано увагу на необхідності розроблення теоретичного, методичного та практичного забезпечення, щодо формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури.

Зазначено, що вплив професійної мобільності на сучасну підготовку майбутніх учителів фізичної культури є визначальним вектором в удосконаленні педагогічних програм та методів навчання.

Встановлено, що забезпечення мобільності майбутніх учителів фізичної культури допомагає їм розвивати гнучкість та адаптованість до змін в освітньому середовищі, сприяє покращенню якості освіти та підвищенню їх професійного рівня.

Ключові слова: професійна мобільність, професійна підготовка, майбутні учителі фізичної культури, інноваційні стратегії.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний світ переживає шалений розвиток та постійні зміни у різних сферах життя, включаючи технологічні та соціокультурні трансформації. Цей стрімкий прогрес створює нові виклики і можливості для розвитку професійних кар'єр та освітніх траєкторій. Модернізація вищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах спрямована на розвиток інноваційної діяльності освітніх установ. Це зумовлює необхідність набуття освітнього та кваліфікаційного рівня, відповідного до індивідуальних здібностей та прагнень кожного студента. Важливим аспектом цього переходу є забезпечення мобільності молодих фахівців на ринку праці.

Сучасна реальність вимагає від освітніх інституцій більшої гнучкості та адаптивності для гарантування студентам освіти, що відповідає вимогам сьогодення. Забезпечення мобільності майбутніх фахівців стає важливою метою для освітніх інститутів, оскільки це сприяє розвитку кар'єрних можливостей студентів та їхньому успішному впровадженню у різноманітні галузі та професії. Компромісним рішенням може

статі розробка нових підходів до підготовки кадрів, що забезпечують випускникам вищів високий рівень розвитку професійної мобільності, конкурентоспроможності, самоактуалізації та самореалізації.

І. Герасимова і О. Лученко акцентують, що настав час суттєвих соціальних трансформацій, час нестабільності, відсутності впевненого прогнозування майбутнього. Авторки переконані, що успіх буде супроводжувати тих, хто швидко реагує на зміни, пристосовується до нових реалій, здатний адекватно реагувати на ситуацію, оновлювати свої знання та при потребі – перенавчатися, тобто проявляти мобільність [1, с. 57].

Відтак, сучасна освітня система стикається з безпрецедентними змінами і викликами, з розвитком технологій, глобалізацією і ростом інтернаціональних зв'язків, що стає важливим завданням підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної мобільності. Саме для якісної підготовки майбутніх фахівців необхідна розробка концептуальних підходів до впровадження нової освітньої парадигми в сучасних соціокультурних умовах, визначення та використання психологічних можливостей професійної освіти, що забезпечує ціннісне та особистісно-професійне самовизначення майбутніх учителів фізичної культури.

У цьому контексті забезпечення мобільності на ринку праці передбачає створення ефективних систем навчання, які дозволяють студентам розвивати навички, знання та компетенції, необхідні для успішного виконання різних завдань та подолання викликів у сучасному світі. Як зазначає Т. Ритова зі співавторами, чим більша мобільна концепція професійної підготовки, тим конкурентоздатніша та освітня структура вищої школи, яка цю концепцію здійснює [2, с. 127].

Незважаючи на певний рівень вивченості теми нашого дослідження, проблема лишається дискусійною і науково значимою, оскільки професійна мобільність як головний аспект формування якості освіти майбутніх учителів фізичної культури, має потенціал значно покращити підготовку фахівців у цій галузі, а також допоможе виявити нові стратегії та підходи до підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, які відповідають вимогам сучасного освітнього середовища та сприяють підвищенню їхньої компетентності та професійної мобільності.

Аналіз досліджень і публікацій. Професійну мобільність як проблему вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Так, різні аспекти змісту поняття «професійна

мобільність» розглядали Л. Амирова, Н. Денисенко, Ю. Калиновський, Є. Іванченко, Л. Сушенцева, Б. Ігошев та ін.; проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури за кордоном вивчали О. Берест, Н. Борисенко, М. Василенко, Н. Волкова, І. Гасюк та ін.; педагогічні підходи до формування готовності майбутніх педагогів до професійної мобільності у закладах вищої освіти вивчали І. Богданова, А. Ващенко, Л. Домінеллі, Д. Гласс, Р. Пріма, І. Хом'юк та ін.; проблему професійної мобільності у міжнародному контексті аналізували В. Бобрицька, Н. Василенко, Ю. Войнар, Д. Наварецький та ін.

На переконання Є. Захаріної, у сучасний період існує суспільний запит на виховання майбутнього вчителя фізичної культури як творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі нестандартні рішення [3, с. 194].

Мета дослідження – розкриття сутнісних характеристик та головних чинників професійної мобільності як основи формування якості освіти майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Як вже було зазначено, сучасна педагогічна концепція «професійна мобільність» потребує завершеного та обґрунтованого наукового аналізу. Аналізуючи професійну мобільність, Н. Дячок наголошує, що в умовах, коли суспільство переживає трансформацію, більша частина населення якого обтяжена матеріальними проблемами, мобільність особистості виступає як виживання й досягнення успіху в конкурентному середовищі [4, с. 133]. Однією з причин актуальності цього питання, на переконання Н. Латуши є те, що нині віддається перевага фахівцям, які володіють декількома суміжними професіями, тобто, мобільність можна розглядати як індивідуальну професіоналізацію [5, с. 7].

У словникових виданнях поняття «мобільність» (лат. *mobilis* – рухливий) визначають як: – здатний до швидкого пересування і дій (*Великий тлумачний словник сучасної української мови*, 2005); – здатність людини до переміщення та адаптації до нового професійного оточення (*С. Ожегов*, 1987).

У світлі досліджуваної проблеми цікавою є наукова позиція Л. Сушенцевої, яка вказує, що вивчення цього явища з погляду філософії, соціології, економіки, демографії дало змогу диференціювати уявлення про мобільність, з'ясувавши, що вона може бути вертикальною і горизонтальною, індивідуальною і груповою, внутрішньогенера-

ційною і міжгенераційною; соціальною, трудовою, культурною, міжпрофесійною, професійною тощо [6].

Р. Пріма тлумачить поняття «мобільність» – як взаємодію, педагогічну гнучкість, потребу у професійній самореалізації через необхідний і достатній рівень професійної компетентності, схильність до педагогічної творчості та готовність до інноваційних змін [7]. Н. Денисенко вбачає у цьому понятті – гнучкість мотивації, рухливість, свідоме ламання стереотипів [8].

Розрізняють такі види мобільності: академічна, культурна, професійна, соціальна, територіальна, трудова. З цих видів нас цікавить професійна мобільність, тому більш детально зупинимося на її характеристиці.

Тлумачення терміну «професійна мобільність» має інші акценти та інтерпретації, залежно від контексту і наукової позиції дослідників.

Професійну мобільність визначають:

– як інтегровану якість особистості, що необхідна для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці [6];

– як готовність особистості досить швидко й успішно оволодівати новою технікою й технологією, набувати знань та умінь, які забезпечують ефективність нової професійно орієнтованої діяльності [9];

– як процес переходу індивіда або професійної групи з однієї професійної позиції в іншу [10];

– як вміння ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у згаданих сферах та порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого згідно з аналізом економічної і соціальної ситуації в держав [11].

– як інтегрована якість особистості, що виявляється в здатності успішно переключатися на іншу діяльність або змінювати види діяльності із залученням правової сфери [12];

Професійна мобільність, на думку Н. Брижак, виступає кар'єрним ліфтом, який рухається як з низу до верху, так і зверху до низу, та представляє різні варіанти для самореалізації [12, с. 68].

У цьому контексті вмотивованим і важливим є визначення Н. Денисенко, що маркує професійну мобільність як інтегровану якість здобувачів вищої освіти, що складається із сукупності їхньої особистісної мобільності і характеризується здатністю адаптуватися до трансформаційних процесів, можливістю навчатися у закладах вищої освіти не за постійним місцем навчання та умінням виходити за межі основного змісту майбутньої професійної діяльності [13, с. 315].

Тобто, дослідники розглядають поняття «професійна мобільність» в двох аспектах: як комплексну характеристику особистості та як сукупність індивідуальних якостей. Така багатосторонність у визначенні цієї категорії характеризується тим, що фахівець може бути мобільним, якщо він має певні особистісні та професійні якості, але його мобільність може виявлятися тільки в його діяльності, і говорити про рівень мобільності можливо лише за умови її реалізації в професійній діяльності.

Особливий інтерес у нас викликали дослідження, що акцентують увагу на формуванні та розвитку професійної мобільності учителів фізичної культури. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури повинна організовуватись на принципах інноваційності та мобільності. Модернізація вищої фізкультурної освіти є складним і неоднозначним процесом за своєю формою та різноманітністю проявів.

Особливу увагу у межах вивчення даного питання привертають погляди І. Шаповалової, яка вважає, що підґрунтям професійної мобільності майбутнього вчителя фізичної культури повинні слугувати спеціальна, а також соціальна та особистісна підготовка. Авторка визначає, що вдосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури знаходиться в прямій залежності не лише від правильної орієнтації студента в процесі навчання на спеціальних заняттях, але й від загальної методичної забезпеченості та практичної озброєності, одержаної у всьому різноманітті дисциплін, що вивчаються [14, с. 204].

Конструктивним для нас є наукова позиція Р. Пріми про те, що у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури також потрібно враховувати, що на внутрішньому ринку праці педагогічна мобільність заявляє про себе як «сходінка» вертикального просування, а «формуванню мобільності сприяє фахова діяльність вчителя за умови його самоосвіти і саморозвитку (розгорнута мережа бібліотек, спортивних комплексів, засоби масової інформації, теле-відео-комунікації, Інтернет тощо), як важливі щаблі вертикальної освітньої циркуляції» [7, с. 38].

Слід зауважити, що мобільність у педагогічній сфері, зокрема у фізичному вихованні, як слушно підтверджує Н. Денисенко – це особлива якість особистості, що формується в процесі навчання, тренування і виховання та має найважливіший вплив на професіоналізм майбутнього вчителя фізичної культури. Професійна мобільність вчителя фізичної культури, на переконання авторки, проявляється в інте-

ресі до процесів індивідуалізації в спорті й соціалізації людей з особливими потребами із урахуванням нових цілей і цінностей освітньо-оздоровчо-рекреаційного процесу, як зміна положення людини на ринку праці [15, с. 34].

Л. Сущенко вважає, що педагогічна практика є одним зі складників професійної мобільності майбутніх вчителів фізичної культури. На переконання авторки, саме педагогічна практика передбачає оволодіння студентами формами організації позакласної та позашкільної оздоровчовиховної роботи, формування у них на базі одержаних знань професійних вмінь і навичок [16, с. 103].

На нашу думку, всі означені позиції свідчать про важливу роль професійної мобільності для професійного становлення фахівця.

Ми впевнені, що професійна мобільність майбутнього вчителя фізичної культури ґрунтується на педагогічній культурі і професійній компетентності. Це спрямовує майбутнього фахівця на різноплановість вибору статусних позицій, професійного розвитку, швидкої адаптованості, прагнення активно змінити несприятливі ситуації. Важливо, щоб випускник закладу вищої освіти був готовий удосконалювати та поглиблювати свої інтелектуальні здібності у своїй фаховій діяльності та мав змогу виходити за межі власних можливостей, виходячи за рамки звичного.

Не випадково Є. Приступа та С. Криштанович обстоюють думку, що професійна компетентність майбутніх учителів фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти, – це кваліфікаційна характеристика індивіда, що сформована в закладі вищої освіти та охоплює теоретичний багаж знань, практичних навичок, світогляд і громадську позицію, що в майбутньому гарантуватиме успішне виконання професійних обов'язків у навчальній та виховній діяльності в освітніх закладах. На переконання науковців, «саме професійна компетентність лежить в основі формування професійної мобільності особистості в майбутніх учителів фізичної культури, зокрема, потрібно акцентувати увагу на їхній самоосвіті, саморозвитку та самореалізації» [17, с. 106].

Досліджуючи методологію формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури А. Голуб, Є. Шаповал стверджують, що закладам вищої освіти потрібно відмовитися від вузькофахового підходу в спортивно-педагогічній підготовці студентів на користь міждисциплінарного й інтегративного підходів, що відповідає науковій парадигмі фізкультурної осві-

ти; створювати необхідні умови для заохочення викладачів до розроблення елективних спецкурсів і спецпрактикумів для студентів, які забезпечуватимуть особистісну мотивацію та прагнення до опанування майбутньою професією; уникати застосування антипедагогічних методів залучення студентів до творчої діяльності, шукати ефективні способи їхньої мотивації до творчої самореалізації [18, с. 43].

Змістовним, з нашої точки зору, є висновки О. Квасниці, яка з групою науковців відзначає, що формування професійної мобільності у майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту обумовлено широким спектром видів діяльності, до яких має бути підготовлений фахівець, зокрема: педагогічної, організаційно-управлінської та рекреаційної.

Авторами наголошено, що для успішної адаптації до трудової діяльності та можливості оптимальної перебудови при зміні виду діяльності у фахівця має бути сформована професійна мобільність за рахунок формування професійних компетенцій з широкого спектру видів майбутньої професійної діяльності [19, с. 56].

Підвищення функціональності та ефективності освітнього процесу у закладах вищої освіти, що сприяє розвитку особистості студента через розвиток професійної мобільності, може забезпечуватись певним способом організації навчального процесу – профілізацією процесу навчання, що забезпечує спеціалізовану підготовку при одночасному збереженні цілісної системи універсальної підготовки. Отже, доцільним способом розвитку професійної мобільності випускника є профілізація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти, що розглядається нами як процес спеціалізованої підготовки за одночасного забезпечення універсальності підготовки, в якому за рахунок зміни у змісті та організації освітнього процесу створюються умови для професійного розвитку студентів. Профілізація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечує розширення вузькоспеціалізованих компетенцій у студентів у процесі навчання у виші, що створює широкі можливості для ефективної адаптації випускника у майбутній професійній діяльності.

Процес формування професійної мобільності залежить від низки чинників, серед яких першочергове значення має модернізація системи вищої освіти, а також впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій, наявність запасу фахових знань та чітке усвідомлення своїх професійних обов'язків.

Професійна мобільність майбутніх учителів фізичної культури викликана прагненням до набуття більш якісних освітніх і професійних компетенцій. Сучасний процес професійної підготовки спрямований на оволодіння професійними компетенціями, що забезпечують продуктивне виконання певних видів професійної діяльності та розглядаються як інтегративні характеристики якості підготовки випускника. Ми погоджуємося з тим, що розвиток професійних компетенцій та адаптивно важливих якостей у структурі професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури стає можливим за дотримання таких умов, як:

- засвоєння різноманітних компетенцій, які включають не лише професійні навички в області фізичної культури, але й такі навички, як комунікація, лідерство та толерантність;

- розвиток навичок адаптації до динамічного освітнього та соціального середовища, що дозволяє ефективно функціонувати в різних умовах;

- постійне оновлення та розширення професійних знань та вмінь, включаючи участь у семінарах, тренінгах та професійних спілнотах;

- розуміння інших областей знань та їх впливу на фізичну культуру для покращення якості навчання та розвитку;

- здобуття досвіду та знань у міжнародному контексті через участь у міжнародних програмах обміну або стажуванні;

- використання соціальних мереж та професійних платформ для обміну досвідом та співпраці з колегами у галузі фізичної культури;

- забезпечення вищим навчальним закладом структури та ресурсів для підтримки професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури, включаючи можливість стажування та участі у проектах.

Ці умови створюють базу для успішного розвитку професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури.

Сучасне розуміння поняття «мобільність» не обмежується лише переміщеннями в структурі зайнятості. Проблема мобільності має, на сьогодні, міждисциплінарний характер. Тому цілком правомірним є те, що найближчим часом поява єдиного, загальноприйнятого визначення концепту «професійна мобільність» є мало ймовірним.

Професійна мобільність майбутніх учителів фізичної культури в розумінні нашого дослідження визначається як їхнє вміння швидко та якісно освоювати суміжні види професійної діяльності, а також готовність до ефективної адаптації на сучасному ринку праці. Це забезпечує можливість оптимальної перебудови в нових умовах та підвищує конкурентоспроможність майбутнього професіонала.

Для формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури використовувалися такі форми, методи та засоби, як:

- інформаційно-комунікаційні, наочні, словесні, кейс метод, аналіз практичної діяльності, спостереження, вправа, заохочення, приклад, створення ситуації успіху, змагання у колективі;

- лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота, тренінги, ділові ігри, конкурси, конференції, індивідуальні та колективні бесіди, тематичні вечори;

- професійно-орієнтовані ситуації, мультимедійні засоби, методичні розробки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Професійна мобільність є основою формування якості освіти майбутніх учителів фізичної культури, оскільки сучасні економічні умови, що вимагають швидкої адаптації фахівця до умов професійної діяльності та при необхідності її оперативного перепрофілювання, ставлять перед сферою освіти завдання розвитку людини, яка вільно володіє своєю професією, є конкурентоспроможною, компетентною та володіє професійною мобільністю.

Професійна мобільність передбачає активну адаптацію майбутніх учителів фізичної культури до професії, яка вже сама по собі є хорошим освітнім результатом. З іншого боку, професійна мобільність проявляється в баченні майбутнім фахівцем завдання найбільш повної особистісної самореалізації як стратегічної цілі життя. У цьому випадку професійна сфера майбутніх учителів фізичної культури стає одним із просторів їх досягнень.

Важливо відзначити, що майбутнім фахівцям не обов'язково досягати найвищого рівня професійного успіху, але важливо прагнути до такої професійної діяльності, яка забезпечить максимальну особистісну успішність. Успішність адаптації майбутніх учителів фізичної культури залежить від рівня виразності професійної мобільності.

Процес формування професійної мобільності майбутніх фахівців необхідно проектувати та реалізовувати з урахуванням етапів становлення суб'єктного досвіду навчально-професійної діяльності, а при організації освітнього процесу враховувати рівень його сформованості.

Професійна мобільність як якість формується у професійній діяльності, але певні її аспекти можуть і повинні бути розвинуті та сформовані в процесі професійної підготовки. Отже, якість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечується коректним вибором педагогічного інструментарію. Водночас маємо врахувати, що на момент завершення вишу у майбутніх учителів фізичної культури може бути сформована професійна мобільність випускника, яку можна розглядати

одним із етапів становлення професійної мобільності фахівця.

Подальші дослідження необхідно здійснити в напрямі виявлення взаємозв'язків та взаємовпливів різних компонентів професійної мобільності випускника на успішність професійної діяльності фахівця.

Список бібліографічних посилань

1. Герасимова І.Г. і Лученко О.В. До проблеми формування професійної мобільності майбутніх вчителів мистецьких дисциплін, *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 2023. №29. С. 57–62.
2. Ритова Т.В., Корольова Т.В., Крижановський В.М., Скрипнікова Л.В., Жуков І.О. Профільна освіта в школі – сучасні вимоги до дизайн-освіти. *Вісник Харківської держ. академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура*, 2008. № 12. С. 121–128.
3. Захаріна Є.А. Професійна мобільність як сучасний підхід до формування якості освіти майбутніх вчителів фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2021. Вип. 74, Т. 2. С. 190–194.
4. Дячок Н. Мобільність педагога як шлях реалізації положень нової концепції педагогічної освіти. *Освітологічний дискурс: наукове фахове видання*, 2019. №1–2. С. 128–140.
5. Латуша Н.В. Поняття «Професійна мобільність» у педагогічному аспекті. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2014. Вип. 42. Ч. 2. С. 6–9.
6. Сушенцева Л., Шевчук Г., Дольнікова Л. Професійна мобільність педагога як умова його конкурентоздатності на сучасному ринку освітніх послуг. *Молодь і ринок*, 2016. № 5. С. 6–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_5_3.
7. Пріма Р.М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика [монографія]. Дніпропетровськ: ІМА-ПРЕС, 2009. 367 с.
8. Денисенко Н.Г. Теоретичні і методичні засади формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2021. 610 с.
9. Пріма Р.М. Професійна мобільність майбутнього фахівця початкової освіти: навч.-метод. посіб. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2022. 164 с.
10. Павленко М.С. До проблеми сутності поняття «розвиток професійної мобільності». *Молодий вчений*, 2017. №1(41). С. 494–498.
11. Іванченко Є. А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Одеса, 2005. 181 с.
12. Брижак Н. Професійна мобільність як фахова якість майбутнього вчителя. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2016. Вип. 1. С. 67–70.
13. Денисенко Н.Г. Теоретичні і методичні засади формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2021. 610 с.
14. Шаповалова І. Формування фахової компетентності майбутніх учителів фізичної культури в контексті підготовки до професійного самовдосконалення. *Педагогічний дискурс*, 2014. Вип. 17. С. 204–208.
15. Денисенко Н.Г. Професійна мобільність як фахова якість сучасного вчителя фізичної культури. *Молодий вчений*, 2018. № 12.1 (64.1). С. 30–35.
16. Сущенко А.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: інформаційний аспект. *Наукові праці. Серія: Педагогіка* [Київ], 2000. № 7. С. 100–103.
17. Приступа Є., Криштанович С. Професійна мобільність майбутніх учителів фізичної культури як

умова конкурентності щодо надання освітніх послуг. *Освітні обрії*, 2000. № 2(51). С. 105–109.

18. Голуб Л., Шаповал Є. Методологія формування професійної динамічності та її значення в процесі становлення компетентності вчителя фізичної культури. *Педагогічна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць. 2019. Вип. 26(1). Ч.1. С. 42–46.
19. Квасниця О.М., Квасниця І.М., Флерчук В.В. Формування професійної мобільності майбутнього фахівця сфери фізичної культури і спорту під час проходження практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2022. №3(148). С. 56–61. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3\(148\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).13).

References

1. Gerasimova, I.G. and Luchenko, O.V. (2023). To the problem of the formation of professional mobility of future teachers of art disciplines, *Scientific Journal of the NPU named after M.P. Dragomanova. Series 14. Theory and methods of art education*, 29: 57–62 [in Ukr.].
2. Rytova, T.V., Koroleva, T.V., Kryzhanovskiy, V.M., Skrypnikova, L.V., Zhukov, I.O. (2008). Professional education at school – modern requirements for design education. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts. Art history. Architecture*, 12: 121–128 [in Ukr.].
3. Zakharina, E.A. (2021). Professional mobility as a modern approach to the formation of the quality of education of future physical education teachers. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 74(2): 190–194 [in Ukr.].
4. Dyachok, N. (2019). Teacher mobility as a way to implement the provisions of the new concept of pedagogical education. *Educational discourse: scientific specialist edition*, 1–2: 128–140 [in Ukr.].
5. Latusha, N.V. (2014). The concept of "Professional mobility" in the pedagogical aspect. *Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after M. Kotsyubynskyi. Series: Pedagogy and psychology*, 42(2): 6–9 [in Ukr.].
6. Sushentseva, L., Shevchuk, G., Dolnikova, L. (2016). Professional mobility of the teacher as a condition of his competitiveness in the modern market of educational services. *Youth and the market*, 5: 6–12. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_5_3.
7. Prima, R.M. (2018). Formation of professional mobility of the future primary school teacher: theory and practice [monograph]. Dnipropetrovsk: IMA-PRESS. 367 p. [in Ukr.].
8. Denysenko, N.G. (2021). Theoretical and methodical principles of formation of professional mobility of future teachers of physical education: Theses of Dissertation Doctor Science in Pedagogy. Kyiv. 610 p. [in Ukr.].
9. Prima, R.M. (2022). Professional mobility of the future primary education specialist: educational and methodological guide. Lutsk: Publisher Mazhul Yu.M. 164 p. [in Ukr.].
10. Pavlenko, M.S. (2017). To the problem of the essence of the concept "development of professional mobility". *Young scientist*, 1(41): 494–498 [in Ukr.].
11. Ivanchenko, E.A. (2005). Formation of professional mobility of future economists in the process of training in higher educational institutions: Theses of PhD in Pedagogy. Odesa. 181 p. [in Ukr.].
12. Bryzhak, N. (2016). Professional mobility as a professional quality of the future teacher. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social work*, 1: 67–70 [in Ukr.].
13. Denysenko, N.G. (2021). Theoretical and methodical principles of formation of professional mobility of future teachers of physical education: Theses of Doctor Science Dissertation. Kyiv. 610 p. [in Ukr.].
14. Shapovalova, I. (2014). Formation of professional competence of future physical education teachers in the context of preparation for professional self-improvement. *Pedagogical discourse*, 17: 204–208 [in Ukr.].

15. Denysenko, N.G. (2018). Professional mobility as a professional quality of a modern physical education teacher. *Young scientist*, 12.1(64.1): 30–35 [in Ukr.].
16. Sushchenko, L.P. (2000). Professional training of future physical education and sports specialists: informational aspect. *Scientific works. Series: Pedagogy* [Kyiv], 7: 100–103 [in Ukr.].
17. Pristupa, E., Kryshtanovich, S. (2000). Professional mobility of future physical culture teachers as a condition for competitiveness in the provision of educational services. *Educational horizons*, 2(51): 105–109 [in Ukr.].
18. Golub, L., Shapoval, E. (2019). The methodology of the formation of professional dynamism and its importance in the process of developing the competence of a physical culture teacher. *Pedagogical education: theory and practice: collection of scientific papers*, 26(1). Vol. 1: 42–46 [in Ukr.].
19. Kvasnytsia, O.M., Kvasnytsia, I.M., Flerchuk, V.V. (2022). Formation of professional mobility of the future specialist in the field of physical culture and sports during practice. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, 3(148): 56–61. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3\(148\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).13). [in Ukr.]

VORONA Valentyn

PhD, Senior lector – Head of Physical Training and Sports, Chair of the Combined Arms Disciplines Naval Forces
Institute of the National University «Odesa Maritime Academy»

BOBCHYNETS Oleksii

Head of training course,
Institute of the National University «Odesa Maritime Academy»

PROFESSIONAL MOBILITY AS THE BASIS OF FORMING THE QUALITY OF EDUCATION OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

Summary. *The article examines the prospects of implementing systemic changes in the training of future physical education teachers in the conditions of a dynamic informational and educational environment. The important importance of forming the professional mobility of future physical culture teachers in the conditions of the European educational space is emphasized, which opens up new opportunities not only for obtaining an education, but also for the development of the European labor market. Scientific substantiation of the concept of «professional mobility» has been carried out. The main aspects of the formation of the professional mobility of future physical culture teachers are highlighted, the emphasis is on the introduction of new innovative strategies, approaches and technologies that contribute to the formation of the professional mobility of future specialists into the educational process. Emphasis is placed on the need to develop theo-*

retical, methodical and practical support for the formation of professional mobility of future physical education teachers. It is noted that the influence of professional mobility on the modern training of future physical culture teachers is a determining factor in the improvement of pedagogical programs and teaching methods. It has been established that ensuring the mobility of future physical culture teachers helps them develop flexibility and adaptability to changes in the educational environment, contributes to improving the quality of education and raising their professional level.

Keywords: *professional mobility; professional training; future physical culture teachers; innovative strategies.*

*Одержано редакцією 30.10.2023
Прийнято до публікації 20.11.2023*